

Szabolcs István 70 éves

Folyóiratunk főszerkesztője, Szabolcs István, 1994. február 23-án töltötte be 70. évét. Az Agrokémia és Talajtan Szerkesztő Bizottsága és olvasótáborra tisztelettel köszönti őt életének e szép jubileumán.

Szabolcs István eredményekben gazdag életútját nehéz egy jubileumi megemlékezés szűk kereteibe sűrítve bemutatni. Egy ilyen összeállítás nem lehet több egy önkényes válogatásnál, az iskolateremtő egyéniség iránti tiszteletadásnál.

A túrkevei tanár szülői házból a Debreceni Egyetemre vezetett Szabolcs István útja. Itt végzett 1948-ban, majd lett az analitika-kémia tanársegéde, s kapott egyetemi doktori címet. Magyarország egyik első aspiráncsoportjával került Moszkvába, s szerzett ott kandidátusi fokozatot 1953-ban. Túrkevéen beléivódott földszeretete a talajok, közelebbről a szikes talajok felé vonzotta érdeklődését. Kitűnő nyelvérzéke, olthatatlan tudományos kíváncsisága, hallatlan munkabírása és szorgalma egyaránt hozzájárultak ahhoz, hogy nemcsak olvasta az orosz-szovjet talajtani klasszikusokat, hanem személyesen is megismerkedett a még életben lévőkkel, s ez egész további életútját meghatározta. Ma is joggal és büszkén vallja magát Kovda-tanítványnak.

A Hortobágy talajairól írt monográfiája (kandidátusi értekezésének kibővített és átdolgozott magyar szövege) 1954-ben jelent meg. Hamar követte ezt "A vízrendezések és öntözések hatása a tiszántúli talajképződési folyamatokra" című könyve, amelynek anyagával 1959-ben szerzett tudományok doktora fokozatot. Kétéves szarvasi tevékenysége után (1953-1954) 1954-től 1959-ig a Magyar Tudományos Aka-

démia Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetének igazgatóhelyettese, 1960-tól 1980 végéig az Intézet igazgatója. Azóta is az Intézet tudományos tanácsadója. 1960-tól az Intézet tudományos folyóiratának, az Agrokémia és Talajtanak főszerkesztője. 1968-tól az ELTE Természettudományi Karának címzetes egyetemi tanára.

Életműve szinte egybeforr a szikes talajok képződésével, anyagforgalmi folyamataival, osztályozásával, térképezésével, hasznosítási és javítási lehetőségeinek tudományos megalapozásával. A Föld bármely országában ismerik nevét, elismerik ezirányú tudományos eredményeit. Iskolateremtő egyéniségére mindennél meggyőzőbb bizonyíték, hogy a világ szikkutatói közül sokan vallják vagy vallhatják magukat Szabolcs-tanítványnak. Részletes leírást és elemzést adott a Magyar Alföld, elsősorban a Tiszántúl szikes talajainak keletkezéséről; a sófelhalmozódás, szolonycesedés és szologyosodás részfolyamatairól; szemléletes képet rajzolt a víz: a folyószabályozások, vízrendezések, majd öntözések szikesezésben betöltött sokoldalú szerepéről. Feleségével, Darab Katalinnal együtt megalkotta a "másodlagos szikesezés" elméletét, meghatározta annak feltételeit, és ennek alapján - közeli munkatársaival együtt - kidolgozta a talajvízből történő másodlagos szikesezés előrejelzés-rendszerét, amely lehetővé teszi az öntözés káros környezeti mellékhatásainak időben történő megelőzését, kivédését. A rendszer világszerte ismertté és elismertté vált. Eredményesen került gyakorlati felhasználásra a Kiskörei Vízlépcső és Öntözőrendszer talajtani szempontokat is figyelembe vevő tervezésénél. Szabolcs István nevéhez fűződik a szikes talajok korszerű osztályozási rendszerének kidolgozása, a "Szikes talajok világtérképe" program irányítása, koordinálása, Európa és Magyarország szikes talajai térképének megszerkesztése.

A magyar tudomány nagy nemzetközi elismerése volt, hogy a Nemzetközi Talajtani Társaság VIII. Kongresszusán (Bukarest, 1964) őt választották a reaktivált "Szikes Albizottság" elnökévé (amely tisztséget a II. Világháború előtt, az Albizottság megszűnéséig, ugyancsak magyar tudós, 'Sigmund Elek töltötte be). Megválasztása méltó elismerése volt a bukaresti kongresszus előtt Magyarországon megrendezett Nemzetközi Szódás-Szikes Szimpóziumnak. A Szimpózium frontátörést jelentett az akkori időszak nemzetközi tudományos elszigeteltségében és Magyarországra vonzotta a kor gyakorlatilag minden neves szikkutatóját - Amerikától Ázsiáig, Ausztráliától Afrikáig. Gyakran ellentétes nézeteket valló tudományos iskolák legjelesebbjei kaptak itt nyílt vitafórumot, találkozhattak személyesen, ütköztethették nézeteiket egymással, és a Magyar Alföld különböző szikes talajainak realitásával. E funkciót Szabolcs István 1982-ig töltötte be, amely időszak alatt a Szikes Albizottság a Nemzetközi Talajtani Társaság egyik legaktívabban működő és legélőbb tudományos közéletet teremtő testülete volt. 1974-ben, a Nemzetközi Talajtani Társaság X. Kongresszusán (Moszkva) a Társaság főtítkárhelyettesévé választották, amely megbízást - háromszor újraválasztva - 1990-ig töltötte be. Ekkor a Társaság tiszteletbeli tagjává választották.

Nagyon kevés ember mondhatja el magáról a világon, hogy 1956 óta a Nemzetközi Talajtani Társaság négyévenként megrendezésre kerülő kongresszusainak mindegyikén részt vett. Szabolcs István ebben - 10 részvétellel - minden bizonnal csúcstartó. S nemcsak részt vett, hanem mindig a Kongresszus egyik meghatározó személyisége volt, megbecsülést szerezve a magyar tudománynak.

Szabolcs István a számára méltán világhírt szerzett szikkutatásain kívül a talajtan számos más területén is maradandót alkotott. A hatvanas évek elején óriási erőfeszítéseket tett a nagyléptékű genetikus üzemi talajterképezés hazai elterjesztésében. Szerkesztője volt a "Nagyléptékű genetikus üzemi talajterképezés módszerkönyve"

című kézikönyvnek, amely mind a mai napig alapja az ezirányú hazai munkáknak. Tevékeny részt vállalt a UNEP Sivatosodás Programjában, a Nemzetközi Műtrágyázási Szövetség (CIEC) tevékenységében és rendezvényein; az utóbbi években pedig a fenntartható mezőgazdasági fejlődés érdekében folyó nemzetközi tudományos programokban. Egyik szervezője volt a Rió de Janeiro-i Környezetvédelmi Világkonferenciát követő egyik legjelentősebb rendezvénynek, az 1992 őszén Budapesten megtartott "Soil Resilience and Sustainable Land Use" című nemzetközi szimpóziumnak.

Páratlanul gazdag publikációs tevékenységét magyar és idegen nyelven megjelent 15 könyv és több mint 600 tudományos közlemény jelzi.

20 évig volt elnöke a Magyar Agrártudományi Egyesület Talajtani Társaságának. Tagja számos hazai és nemzetközi tudományos szervezet, társaság, szakértői testület vezetőségének, tudományos folyóirat szerkesztőbizottságának. A Német Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja. Tulajdonosa több magas állami kitüntetésnek, valamint a Dokucsájev, Tessedik Sámuel és Treitz Péter Emlékéremnek.

Szabolcs István 1960 óta főszerkesztője folyóiratunknak. Az Agrokémia és Talajtan az ő főszerkesztősége alatt vált világszerte ismert és referált folyóirattá. Határozott szakmai profilt adott a folyóiratnak; igényesen ügyelt tudományos színvonalára, ami nem volt mindig könnyű. Fájt a szíve, mikor - anyagi okok miatt - csökkenteni kellett idegen nyelvű összefoglalóinkat, harcolt az idegen nyelvű Supplementumokért, a folyóirat minél szélesebb körű nemzetközi elismertetéséért. De a folyóirat kötelességének és missziójának tekintette a magyar nyelvű megjelentetést is, hisz magyar nyelvű (országban belüli és kívüli) olvasótáborunknak ez jogos elvárása.

Szabolcs István igazgatói működésének 21 éve alatt (és azt követően) több generációnyi talajtani szakembert nevelt ki az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetében, más intézetekben és egyetemeken. Munkatársaival szemben mindig igényes volt. Sokat követelt. Irtózott a lassúságtól, határozatlanságtól, tehetetlenségtől, "sült galambra" számító másra várástól. Buzdított nyelvtanulásra, olvasásra, szakismeret és általános műveltség szerzésre. Élmény volt vele terepre menni, talajszelvényt leírni és külföldre utazni. Sugárzott belőle a szakmaszeretet és lelkesedés. Sokan félreértették türelmetlenségét, pedig abból mindig a "sértett" húzott hasznót: tanult meg többet, hibázott kevesebbet, haladt gyorsabban tudományos fejlődésében. Sok elismerésben volt része, de nem annyiban, amennyit megérdemelt, s sokan vagyunk hálával is adósai.

A 70 éves Szabolcs Istvánt tisztelettel és őszinte nagyrabecsüléssel köszöntik tanítványai, volt és jelen munkatársai, hazai és nemzetközi szakembertársai, vitapartnerei, az Agrokémia és Talajtan olvasótábor, Magyarország, Európa és a Világ talajtani szakembereinek népes közössége, és sokan mások, akik egyéniségének rövidebb-hosszabb ideig vonzáskörébe, hatása alá kerültek. Mi mindannyian kívánunk Szabolcs Istvánnak töretlen lendületet, alkotókedvet, a csökkent lehetőségek időszakában is kreativitást, mindehhez pedig sok erőt és nagyon jó egészséget.

VÁRALLYAY GYÖRGY